Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 20ής Δεκεμβρίου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή – Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης – Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Διεθνής δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις – Σύμβαση του Λουγκάνο ΙΙ – Εκκρεμοδικία – Έννοια του "δικαστηρίου" – Αρχή διαμεσολαβήσεως του ελβετικού δικαίου, αρμόδια για τη διαδικασία διαμεσολαβήσεως η οποία προηγείται υποχρεωτικώς κάθε διαδικασίας επί της ουσίας»

Στην υπόθεση C-467/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Amtsgericht Stuttgart (πρωτοδικείο Στουτγάρδης, Γερμανία) με απόφαση της 8ης Αυγούστου 2016, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 22 Αυγούστου 2016, στο πλαίσιο της δίκης

Brigitte Schlömp

κατά

Landratsamt Schwäbisch Hall,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Ilešič, πρόεδρο τμήματος, A. Rosas, C. Toader (εισηγήτρια), A. Prechal και E. Jarašiūnas, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: M. Aleksejev, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 5ης Ιουλίου 2017,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η B. Schlömp, εκπροσωπούμενη από τον D. Adam, Rechtsanwalt,

– το Landratsamt Schwäbisch Hall, εκπροσωπούμενο από τον D. Vollmer, Rechtsanwalt,

– η Ελβετική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Schöll και R. Rodriguez,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον M. Wilderspin και την M. Heller,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 18ης Οκτωβρίου 2017,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 27 και 30 της Συμβάσεως για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, που υπεγράφη στις 30 Οκτωβρίου 2007, η σύναψη της οποίας εγκρίθηκε στο όνομα της Κοινότητας με την απόφαση 2009/430/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2008 (ΕΕ 2009, L 147, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση του Λουγκάνο ΙΙ).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Brigitte Schlömp και του Landratsamt Schwäbisch Hall (διοικητικής αρχής της περιφέρειας Schwäbisch Hall, Γερμανία, στο εξής: διοικητική αρχή) σχετικά με αναγνωριστική αγωγή, την οποία άσκησε η B. Schlömp, με αίτημα να διαπιστωθεί ότι δεν έχει υποχρέωση καταβολής διατροφής.

Το νομικό πλαίσιο

Η Σύμβαση του Λουγκάνο ΙΙ

3 Ο τίτλος ΙΙ της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ, που επιγράφεται «Διεθνής δικαιοδοσία», περιλαμβάνει στο τμήμα 2, τιτλοφορούμενο «Ειδικές δικαιοδοσίες», το άρθρο 5, παράγραφος 2, κατά το οποίο:

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος δεσμευομένου από την παρούσα σύμβαση κράτους μπορεί να εναχθεί σε άλλο δεσμευόμενο από την παρούσα σύμβαση κράτος:

[…]

2. ως προς υποχρεώσεις διατροφής:
   α) ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου ο δικαιούχος της διατροφής έχει την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του […]».

4 Το τμήμα 9, που επιγράφεται «Εκκρεμοδικία και συνάφεια», του τίτλου ΙΙ της ως άνω Συμβάσεως, περιλαμβάνει τα άρθρα 27 έως 30 αυτής. Κατά το άρθρο 27 της εν λόγω Συμβάσεως:

«1. Αν έχουν ασκηθεί αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ίδιων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων [διαφορετικών] κρατών μελών, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που επελήφθη πρώτο, αναστέλλει αυτεπάγγελτα την διαδικασία του μέχρις ότου διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.

2. Όταν διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ του πρώτου δικαστηρίου.»

5 Το άρθρο 30 της ίδιας Συμβάσεως προβλέπει τα ακόλουθα:

«Για τους σκοπούς του παρόντος τμήματος, ένα δικαστήριο λογίζεται ως επιληφθέν:

1. από την κατάθεση στο δικαστήριο του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης ή άλλου ισοδύναμου εγγράφου, υπό την προϋπόθεση ότι ο ενάγων δεν παρέλειψε στη συνέχεια να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για την κοινοποίηση ή την επίδοση του εγγράφου στον εναγόμενο· ή

2. εάν το έγγραφο πρέπει να κοινοποιηθεί ή να επιδοθεί προτού να κατατεθεί στο δικαστήριο, μόλις παραληφθεί από την αρχή που είναι υπεύθυνη για την κοινοποίηση ή την επίδοση, υπό την προϋπόθεση ότι ο ενάγων δεν παρέλειψε στη συνέχεια να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για την κατάθεση του εγγράφου στο δικαστήριο.»

6 Ο τίτλος V, «Γενικές διατάξεις», της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το άρθρο 62 της ως άνω Συμβάσεως που προβλέπει τα ακόλουθα:

«Για τους σκοπούς της παρούσας σύμβασης, η έκφραση "δικαστήριο" περιλαμβάνει κάθε αρχή διορισμένη από δεσμευόμενο από την παρούσα σύμβαση κράτος ως αρμόδια για τα θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας σύμβασης.»

7 Περιλαμβανόμενος στον τίτλο VII της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ, που επιγράφεται «Σχέσεις με τον κανονισμό (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου και άλλες πράξεις», το άρθρο 64 της ως άνω Συμβάσεως προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Η παρούσα σύμβαση δεν επηρεάζει την εφαρμογή εκ μέρους των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 [του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1)] και κάθε επελθούσας τροποποίησής του, της σύμβασης για τη διεθνή δικαιοδοσία και εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, η οποία υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 27 Σεπτεμβρίου 1968, και του πρωτοκόλλου για την ερμηνεία της σύμβασης αυτής από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το οποίο υπεγράφη στο Λουξεμβούργο στις 3 Ιουνίου 1971, όπως τροποποιήθηκαν από τις συμβάσεις προσχώρησης στην ανωτέρω σύμβαση και στο ανωτέρω πρωτόκολλο από τα προσχωρήσαντα στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες κράτη, καθώς και της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του Βασιλείου της Δανίας για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις που υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 19 Οκτωβρίου 2005.

2. Ωστόσο, η παρούσα σύμβαση εφαρμόζεται οπωσδήποτε:

α) σε θέματα διεθνούς δικαιοδοσίας, όταν ο εναγόμενος έχει κατοικία στο έδαφος κράτους στο οποίο εφαρμόζεται η παρούσα σύμβαση, εξαιρουμένων των πράξεων που αναφέρονται στην παράγραφο 1, ή όταν τα άρθρα 22 ή 23 της παρούσας σύμβασης απονέμουν διεθνή δικαιοδοσία στα δικαστήρια ενός τέτοιου κράτους·

β) σε περίπτωση εκκρεμοδικίας ή συνάφειας, όπως προβλέπεται στα άρθρα 27 και 28 της παρούσας σύμβασης, όταν έχουν κινηθεί διαδικασίες σε κράτος στο οποίο εφαρμόζεται η παρούσα σύμβαση, εξαιρουμένων των πράξεων που αναφέρονται στην παράγραφο 1, και σε κράτος στο οποίο εφαρμόζεται η παρούσα σύμβαση καθώς και μια από τις πράξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1·

[…]».

Η νομοθεσία της Ένωσης

Ο κανονισμός 44/2001

8 Το τμήμα 9, με τίτλο «Εκκρεμοδικία και συνάφεια», του κεφαλαίου ΙΙ του κανονισμού 44/2001 περιλαμβάνει τα άρθρα 27 έως 30 του κανονισμού αυτού. Κατά το άρθρο 27 του εν λόγω κανονισμού:

«1. Αν έχουν ασκηθεί αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ίδιων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διάφορων δεσμευομένων από την παρούσα σύμβαση κρατών, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που επελήφθη πρώτο, αναστέλλει αυτεπάγγελτα τη διαδικασία του μέχρις ότου διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο.

2. Όταν διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ του πρώτου δικαστηρίου.»

9 Κατά το άρθρο 30 του ίδιου κανονισμού:

«Για τους σκοπούς του παρόντος τμήματος, ένα δικαστήριο λογίζεται ως επιληφθέν:

1) από την κατάθεση στο δικαστήριο του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης ή άλλου ισοδύναμου εγγράφου, υπό την προϋπόθεση ότι ο ενάγων δεν παρέλειψε στη συνέχεια να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για την κοινοποίηση ή την επίδοση του εγγράφου στον εναγόμενο· ή

2) εάν το έγγραφο πρέπει να κοινοποιηθεί ή να επιδοθεί προτού να κατατεθεί στο δικαστήριο, μόλις παραληφθεί από την αρχή που είναι υπεύθυνη για την κοινοποίηση ή την επίδοση, υπό την προϋπόθεση ότι ο ενάγων δεν παρέλειψε στη συνέχεια να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για την κατάθεση του εγγράφου στο δικαστήριο.»

Ο κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012

10 Ο κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1), που κατάργησε τον κανονισμό 44/2001, έχει εφαρμογή, με εξαίρεση ορισμένες από τις διατάξεις του, από τις 10 Ιανουαρίου 2015.

11 Το άρθρο 29, παράγραφοι 1 και 2, και το άρθρο 32 του κανονισμού αυτού επαναλαμβάνουν, κατ' ουσίαν, τις διατάξεις των άρθρων 27 και 30 του κανονισμού 44/2001.

Ο κανονισμός (ΕΚ) 4/2009

12 Κατά το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΚ) 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής (ΕΕ 2009, L 7, σ. 1):

«Σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής στα κράτη μέλη, δικαιοδοσία έχει:

α) το δικαστήριο του τόπου της συνήθους διαμονής του εναγομένου, ή

β) το δικαστήριο του τόπου της συνήθους διαμονής του δικαιούχου διατροφής […]

[…]».

13 Κατά το άρθρο 68, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού:

«Με την επιφύλαξη του άρθρου 75, παράγραφος 2, ο παρών κανονισμός τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΚ) 44/2001 αντικαθιστώντας τις διατάξεις του εν λόγω κανονισμού που είναι εφαρμοστέες στον τομέα των υποχρεώσεων διατροφής.»

Το ελβετικό δίκαιο

Ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας

14 Ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας (στο εξής: ΚΠολΔ) προβλέπει τα ακόλουθα, στο άρθρο 62, με τίτλο «Έναρξη της εκκρεμοδικίας», το οποίο υπάγεται στον τίτλο 4, επιγραφόμενο «Εκκρεμοδικία και παραίτηση από την αγωγή», του μέρους 1 του εν λόγω κώδικα:

«1 Η υποβολή αιτήσεως για υπαγωγή σε διαμεσολάβηση, καθώς και η κατάθεση αγωγής, αιτήσεως ή κοινής αιτήσεως διαζυγίου, συνεπάγεται εκκρεμοδικία.

[…]»

15 Η διαδικασία διαμεσολαβήσεως διέπεται από τα άρθρα 197 έως 212 του τίτλου 1 του μέρους 2 του ΚΠολΔ. Κατά το άρθρο 197 του ΚΠολΔ, με τίτλο «Αρχή»:

«Κάθε ένδικης διαδικασίας προηγείται υποχρεωτικώς απόπειρα εξωδικαστικού συμβιβασμού, η οποία λαμβάνει χώρα ενώπιον της αρμόδιας αρχής διαμεσολαβήσεως.»

16 Το άρθρο 198 του ΚΠολΔ απαριθμεί τις εξαιρέσεις, στο πλαίσιο των οποίων δεν διεξάγεται διαδικασία διαμεσολαβήσεως.

17 Το κεφάλαιο 2, με τίτλο «Διαδικασία διαμεσολαβήσεως», του τίτλου 1 του μέρους 2 του ΚΠολΔ περιλαμβάνει τα άρθρα 202 έως 207. Το άρθρο 202 του ΚΠολΔ, που επιγράφεται «Κίνηση της διαδικασίας», έχει ως εξής:

«1 Η διαδικασία κινείται με την αίτηση διαμεσολαβήσεως. […]

2 Η αίτηση διαμεσολαβήσεως προσδιορίζει τον αντίδικο και τα αιτήματα και περιλαμβάνει περιγραφή του αντικειμένου της διαφοράς.

3 Η αρχή διαμεσολαβήσεως κοινοποιεί αμελλητί την αίτηση στον αντίδικο και καλεί ταυτόχρονα τους διαδίκους στη δικάσιμο.

[…]»

18 Το κεφάλαιο 3, με τίτλο «Διαμεσολάβηση και χορήγηση άδειας ένδικης προσφυγής», του τίτλου 1 του μέρους 2 του ΚΠολΔ περιλαμβάνει τα άρθρα 208 και 209. Κατά το άρθρο 208 του ΚΠολΔ, με τίτλο «Διαμεσολάβηση»:

«1 Εφόσον η απόπειρα διαμεσολαβήσεως έχει θετική έκβαση, η αρχή διαμεσολαβήσεως καταγράφει στα πρακτικά την ύπαρξη διακανονισμού, ομολογίας ή ανεπιφύλακτης παραιτήσεως από την αγωγή, στη συνέχεια δε οι διάδικοι καλούνται να υπογράψουν τα εν λόγω πρακτικά. Κάθε διάδικος λαμβάνει ένα αντίγραφο των πρακτικών.

2 Ο διακανονισμός, η ομολογία ή η παραίτηση από την αγωγή έχουν τα αποτελέσματα εκτελεστής αποφάσεως.»

19 Κατά το άρθρο 209 του ΚΠολΔ, με τίτλο «Δικαίωμα ένδικης προσφυγής»:

«1 Αν η διαμεσολάβηση αποτύχει, η αρμόδια αρχή το σημειώνει στα πρακτικά και αναγνωρίζει το δικαίωμα ένδικης προσφυγής:

[…]

b. στον ενάγοντα […]

[…]

3 Ο ενάγων δικαιούται να ασκήσει αγωγή εντός τριών μηνών από την αναγνώριση του δικαιώματος ασκήσεως ένδικης προσφυγής.

[…]»

20 Τιτλοφορούμενο «Πρόταση προς έκδοση οριστικής αποφάσεως», το κεφάλαιο 4 του τίτλου 1 του μέρους 2 του ΚΠολΔ περιλαμβάνει τα άρθρα 210 έως 212. Το άρθρο 210 του ΚΠολΔ, που επιγράφεται «Πρόταση αποφάσεως», προβλέπει τα ακόλουθα:

«1 Η αρχή διαμεσολαβήσεως μπορεί να διαβιβάσει στους διαδίκους μια πρόταση αποφάσεως:

[…]

c. στις λοιπές περιουσιακές διαφορές των οποίων η επίδικη αξία δεν υπερβαίνει τα 5 000 [ελβετικά φράγκα (CHF) (περίπου 4 350 ευρώ)].

[…]»

21 Το άρθρο 211 του ΚΠολΔ, με τίτλο «Αποτελέσματα», προβλέπει τα εξής:

«1 Η πρόταση αποφάσεως γίνεται δεκτή και αναπτύσσει τα αποτελέσματά της αν κανένας από τους διαδίκους δεν εκφράσει τη διαφωνία του με αυτήν εντός προθεσμίας 20 ημερών από την ημέρα κατά την οποία αυτή γνωστοποιήθηκε εγγράφως στους διαδίκους. Η διαφωνία δεν απαιτείται να αιτιολογείται.

2 Όταν παραλάβει τη δήλωση περί διαφωνίας, η αρχή διαμεσολαβήσεως παρέχει δικαίωμα ένδικης προσφυγής:

[…]».

22 Κατά το άρθρο 212 του ΚΠολΔ, με τίτλο «Απόφαση», «κατόπιν αιτήσεως του ενάγοντος η αρχή διαμεσολαβήσεως μπορεί να αποφανθεί επί της ουσίας στις περιουσιακές διαφορές των οποίων η επίδικη αξία δεν υπερβαίνει τα 2 000 [CHF (περίπου 1 740 ευρώ)]», η δε «διαδικασία είναι προφορική».

Ο ομοσπονδιακός νόμος περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου

23 Ο ομοσπονδιακός νόμος περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, όπως έχει εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης, προβλέπει τα ακόλουθα, στο άρθρο 9 αυτού, με τίτλο «Εκκρεμοδικία», που υπάγεται στο τμήμα 2, με τίτλο «Δικαιοδοσία»:

«1 Όταν εκκρεμεί αγωγή με το ίδιο αντικείμενο μεταξύ των ίδιων διαδίκων στην αλλοδαπή, το ελβετικό δικαστήριο αναστέλλει τη διαδικασία αν προβλέπεται ότι το αλλοδαπό δικαστήριο θα εκδώσει, εντός ευλόγου χρόνου, απόφαση δυνάμενη να αναγνωριστεί στην Ελβετία.

2 Για τον προσδιορισμό του χρόνου ασκήσεως αγωγής εντός της Ελβετίας, λαμβάνεται υπόψη η πρώτη αναγκαία για την άσκησή της πράξη. Η κλήση σε διαδικασία μεσολαβήσεως συνιστά επαρκή πράξη.

3 Το ελβετικό δικαστήριο κηρύσσει εαυτό αναρμόδιο όταν υπάρξει απόφαση αλλοδαπού δικαστηρίου δυνάμενη να αναγνωριστεί στην Ελβετία.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

24 Η B. Schlömp, κάτοικος Ελβετίας, είναι θυγατέρα εξ αίματος της H. S. η οποία, λόγω της καταστάσεως εξαρτήσεώς της, βρίσκεται σε γηροκομείο στη Γερμανία και λαμβάνει συμπληρωματικές παροχές κοινωνικής πρόνοιας καταβαλλόμενες από τη διοικητική αρχή.

25 Κατά το γερμανικό δίκαιο, οι παροχές που χορηγούν οι δημόσιες αρχές μεταφέρονται στον οργανισμό που τις χορηγεί, ο οποίος δικαιούται να ζητήσει αναγωγικώς την επιστροφή των σχετικών ποσών εκ μέρους των εξ αίματος τέκνων του δικαιούχου τα οποία έχουν επαρκή οικονομική δυνατότητα.

26 Στις 16 Οκτωβρίου 2015 η διοικητική αρχή υπέβαλε αίτηση διαμεσολαβήσεως ενώπιον του Friedensrichteramt des Kreises Reiat, Kanton Schaffhausen (ειρηνοδικείου της περιφέρειας του Reiat, του καντονίου του Schaffhausen, Ελβετία), καθόσον το δικαστήριο αυτό ενεργούσε ως αρχή διαμεσολαβήσεως, ζητώντας από την B. Schlömp την καταβολή ελάχιστου ποσού 5 000 ευρώ, με την επιφύλαξη της δυνατότητας τροποποιήσεως του ποσού αυτού μετά τη γνωστοποίηση των πληροφοριών που της είχαν ζητηθεί.

27 Δεδομένου ότι η απόπειρα διαμεσολαβήσεως απέτυχε, το Friedensrichteramt des Kreises Reiat (ειρηνοδικείο της περιφέρειας του Reiat) χορήγησε στις 25 Ιανουαρίου 2016 «δικαίωμα ένδικης προσφυγής», η δε σχετική πράξη κοινοποιήθηκε στη διοικητική αρχή στις 26 Ιανουαρίου 2016.

28 Στις 11 Μαΐου 2016 ασκήθηκε από τη διοικητική αρχή ενώπιον του Kantonsgericht Schaffhausen (περιφερειακού δικαστηρίου του καντονίου του Schaffhausen, Ελβετία) αγωγή κατά της B. Schlömp, με αίτημα την καταβολή, ως διατροφής, του ελάχιστου ποσού που μνημονεύεται στη σκέψη 26 της παρούσας αποφάσεως, με την επιφύλαξη αυξήσεως του ποσού αυτού βάσει τυχόν συμπληρωματικών πληροφοριών σχετικά με τις οικονομικές δυνατότητες της εναγομένης.

29 Μετά την υποβολή της αιτήσεως διαμεσολαβήσεως αλλά πριν από την αγωγή ενώπιον του Kantonsgericht Schaffhausen (περιφερειακού δικαστηρίου του καντονίου του Schaffhausen), η B. Schlömp άσκησε, δυνάμει του άρθρου 3, στοιχεία α′ ή β′, του κανονισμού 4/2009, ενώπιον του Amtsgericht (Familiengericht) Schwäbisch Hall (δικαστηρίου οικογενειακών υποθέσεων της περιφέρειας του Schwäbisch Hall, Γερμανία), με δικόγραφο της 19ης Φεβρουαρίου 2016, που περιήλθε στο δικαστήριο αυτό στις 22 Φεβρουαρίου 2016, αναγνωριστική αγωγή με αίτημα να διαπιστωθεί ότι δεν έχει υποχρέωση καταβολής διατροφής.

30 Με απόφαση της 7ης Μαρτίου 2016, το ως άνω δικαστήριο έκρινε εαυτό κατά τόπον αναρμόδιο να εκδικάσει την υπόθεση και την παρέπεμψε στο αιτούν δικαστήριο, ήτοι το Amtsgericht Stuttgart (πρωτοδικείο Στουτγάρδης, Γερμανία), το οποίο επελήφθη της υποθέσεως στις 21 Μαρτίου 2016.

31 Μετά την επίδοση στη διοικητική αρχή, στις 26 Απριλίου 2016, της αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής, η αρχή αυτή προέβαλε στις 17 Μαΐου 2016 ένσταση εκκρεμοδικίας για τον λόγο ότι εκκρεμούσε στην Ελβετία άλλη δίκη, όπερ συνεπάγετο ότι το αιτούν δικαστήριο θα έπρεπε να αναστείλει τη διαδικασία, σύμφωνα με το άρθρο 27, παράγραφος 1, της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ. Η B. Schlömp ζήτησε την απόρριψη της ως άνω ενστάσεως, εκτιμώντας ότι η αρχή διαμεσολαβήσεως δεν ήταν «δικαστήριο», οπότε οι διατάξεις του άρθρου 27, παράγραφος 1, της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ δεν έχουν εφαρμογή.

32 Στηριζόμενο στη νομολογία του Δικαστηρίου, ιδίως στις αποφάσεις της 8ης Δεκεμβρίου 1987, Gubisch Maschinenfabrik (144/86, EU:C:1987:528), και της 6ης Δεκεμβρίου 1994, Tatry (C-406/92, EU:C:1994:400), το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι η αγωγή με χρηματικό αίτημα, που συνοδεύεται από αίτηση παροχής πληροφοριών, την οποία άσκησε στην Ελβετία η διοικητική αρχή, καθώς και η αρνητική αναγνωριστική αγωγή που ασκήθηκε στη Γερμανία, συνδέονται αμφότερες με το ζήτημα αν η B. Schlömp βαρύνεται, αναγωγικώς, με υποχρέωση καταβολής διατροφής.

33 Το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι από τις διατάξεις του ΚΠολΔ, ιδίως από το άρθρο 62, παράγραφος 1, αυτού σε συνδυασμό με το άρθρο 202, παράγραφος 1, προκύπτει ότι, κατά το ελβετικό δίκαιο, με την επιφύλαξη ορισμένων εξαιρέσεων που δεν έχουν εφαρμογή εν προκειμένω, η ένδικη διαδικασία αρχίζει υποχρεωτικά με την υποβολή αιτήσεως διαμεσολαβήσεως. Κατά συνέπεια, το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι η διαδικασία διαμεσολαβήσεως και η μεταγενέστερη ένδικη διαδικασία αποτελούν μία και μόνη διαδικαστική ενότητα.

34 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται εντούτοις αν η αρχή διαμεσολαβήσεως, ενώπιον της οποίας υποβάλλεται η αίτηση διαμεσολαβήσεως, δύναται να χαρακτηριστεί ως «δικαστήριο» υπό την έννοια των άρθρων 27 και 30 της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ.

35 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Amtsgericht Stuttgart (πρωτοδικείο Στουτγάρδης) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Καλύπτει η έννοια του “δικαστηρίου” κατά τα άρθρα 27 και 30 της Συμβάσεως του Λουγκάνο [ΙΙ] και μια αρχή διαμεσολαβήσεως του ελβετικού δικαίου, ώστε να εμπίπτει η αρχή αυτή στο πεδίο εφαρμογής των ως άνω διατάξεων;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

36 Με το ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ’ ουσίαν, αν τα άρθρα 27 και 30 της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ έχουν την έννοια ότι, σε περίπτωση εκκρεμοδικίας, η ημερομηνία κατά την οποία έχει κινηθεί υποχρεωτική διαδικασία διαμεσολαβήσεως ενώπιον αρχής διαμεσολαβήσεως του ελβετικού δικαίου συνιστά την ημερομηνία από την οποία λογίζεται ότι έχει επιληφθεί «δικαστήριο».

Επί της δυνατότητας εφαρμογής της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ

37 Η Σύμβαση του Λουγκάνο ΙΙ άρχισε να ισχύει μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας την 1η Ιανουαρίου 2011 (ΕΕ 2011, L 138, σ. 1). Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, της εν λόγω Συμβάσεως, οι διαφορές από υποχρεώσεις διατροφής εμπίπτουν, καταρχήν, στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως αυτής.

38 Προκαταρκτικώς, πρέπει να εξεταστεί αν η Σύμβαση του Λουγκάνο ΙΙ, βάσει του άρθρου 64 αυτής το οποίο διέπει τις σχέσεις της εν λόγω Συμβάσεως με τον κανονισμό 44/2001, δύναται να τύχει εφαρμογής στη διαφορά της κύριας δίκης.

39 Κατά το άρθρο 64, παράγραφος 1, της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ, αυτή δεν προδικάζει, μεταξύ άλλων, την εφαρμογή εκ μέρους των κρατών μελών του κανονισμού 44/2001 και κάθε τροποποιήσεώς του. Ωστόσο, όπως προκύπτει από το άρθρο 64, παράγραφος 2, στοιχείο β′, η εν λόγω Σύμβαση εφαρμόζεται οπωσδήποτε σε περίπτωση εκκρεμοδικίας όταν έχουν κινηθεί διαδικασίες σε κράτος στο οποίο εφαρμόζεται η ως άνω Σύμβαση –όπως η Ελβετική Συνομοσπονδία–, εξαιρουμένων των πράξεων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου 64, και σε κράτος στο οποίο εφαρμόζεται η Σύμβαση αυτή καθώς και μία από τις πράξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 – όπως η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

40 Ο κανονισμός 44/2001 καταργήθηκε με τον κανονισμό 1215/2012, ο δε τελευταίος κανονισμός, με εξαίρεση ορισμένες από τις διατάξεις του, έχει εφαρμογή από τις 10 Ιανουαρίου 2015.

41 Όπως προκύπτει από το άρθρο 68, παράγραφος 1, του κανονισμού 4/2009, ο κανονισμός αυτός τροποποίησε τον κανονισμό 44/2001, αντικαθιστώντας τις διατάξεις του τελευταίου οι οποίες είχαν εφαρμογή στον τομέα των υποχρεώσεων διατροφής. Με την επιφύλαξη των μεταβατικών διατάξεων του κανονισμού 4/2009, στον τομέα των υποχρεώσεων διατροφής τα κράτη μέλη οφείλουν να εφαρμόζουν τις διατάξεις του κανονισμού αυτού περί διεθνούς δωσιδικίας, αναγνωρίσεως, εκτελεστότητας και εκτελέσεως των αποφάσεων, καθώς και περί νομικής αρωγής, αντί εκείνων του κανονισμού 44/2001. Μεταξύ των διατάξεων του κανονισμού 4/2009 που αφορούν τη διεθνή δωσιδικία περιλαμβάνεται το άρθρο 3, στοιχείο α′, αυτού.

42 Καθόσον το άρθρο 64, παράγραφος 1, της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ αναφέρεται σε κάθε τροποποίηση του κανονισμού 44/2001, η εν λόγω αναφορά πρέπει να νοηθεί ως συμπεριλαμβάνουσα τους κανονισμούς 4/2009 και 1215/2012.

43 Συνεπώς, σύμφωνα με το άρθρο 64, παράγραφος 2, της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ, η σύμβαση αυτή τυγχάνει εφαρμογής στη διαφορά της κύριας δίκης.

Επί της ουσίας

44 Όπως προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 27, παράγραφος 1, της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ, εκκρεμοδικία υφίσταται όταν έχουν ασκηθεί αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ίδιων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διαφορετικών κρατών.

45 Το άρθρο 30 της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ ορίζει ως ημερομηνία από την οποία ένα δικαστήριο λογίζεται ότι έχει επιληφθεί για τους σκοπούς εφαρμογής του τμήματος 9 του τίτλου ΙΙ της εν λόγω Συμβάσεως είτε την ημερομηνία καταθέσεως σε δικαστήριο του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης ή άλλου ισοδύναμου εγγράφου, υπό την προϋπόθεση ότι ο ενάγων δεν παρέλειψε στη συνέχεια να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για την κοινοποίηση ή την επίδοση του εγγράφου στον εναγόμενο, είτε, αν το ως άνω έγγραφο πρέπει να κοινοποιηθεί ή να επιδοθεί προτού κατατεθεί στο δικαστήριο, την ημερομηνία παραλαβής του από την αρχή που είναι υπεύθυνη για την κοινοποίηση ή την επίδοση, υπό την προϋπόθεση ότι ο ενάγων δεν παρέλειψε στη συνέχεια να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για την κατάθεση του εγγράφου στο δικαστήριο.

46 Καταρχάς, πρέπει να σημειωθεί ότι οι εν λόγω διατάξεις της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ είναι κατ' ουσίαν ταυτόσημες προς τα αντίστοιχα άρθρα των κανονισμών 44/2001 και 1215/2012.

47 Όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 27 των προτάσεών του, ο σκοπός της ομοιόμορφης ερμηνείας των διατάξεων της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ και του κανονισμού 44/2001, καθώς και κάθε τροποποιήσεώς του, προκύπτει ιδίως από την τελευταία αιτιολογική σκέψη του πρωτοκόλλου αριθ. 2 για την ομοιόμορφη ερμηνεία της Συμβάσεως και για τη μόνιμη επιτροπή (ΕΕ 2007, L 339, σ. 27), καθώς και από το άρθρο 1 του πρωτοκόλλου αυτού, διατάξεις κατά τις οποίες τα δικαστήρια που καλούνται να εφαρμόσουν και να ερμηνεύσουν την εν λόγω Σύμβαση υποχρεούνται να διασφαλίζουν τη συγκλίνουσα ερμηνεία των ισοδύναμων μεταξύ των πράξεων αυτών διατάξεων.

48 Το Δικαστήριο έχει επίσης τονίσει την ταυτότητα αντικειμένου και περιεχομένου μεταξύ του κανονισμού 44/2001 και των διατάξεων της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ, που παρέχει τη δυνατότητα εξασφαλίσεως της συνοχής μεταξύ των δύο αυτών νομικών καθεστώτων [βλ., επ' αυτού, γνωμοδότηση 1/03 (Νέα Σύμβαση του Λουγκάνο), της 7ης Φεβρουαρίου 2006, EU:C:2006:81, σκέψεις 152 και 153].

49 Στη συνέχεια, λαμβανομένης υπόψη της παραλληλίας που υφίσταται μεταξύ των μηχανισμών επιλύσεως των περιπτώσεων εκκρεμοδικίας τους οποίους προβλέπουν η Σύμβαση του Λουγκάνο ΙΙ και οι κανονισμοί 44/2001 και 1215/2012 και λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της ομοιόμορφης ερμηνείας, όπως εκτίθεται στη σκέψη 47 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 27 της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ έχει αντικειμενικό και αυτόματο χαρακτήρα και στηρίζεται στη χρονική σειρά με την οποία τα συγκεκριμένα δικαστήρια επιλαμβάνονται της εκάστοτε υποθέσεως (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 4ης Μαΐου 2017, HanseYachts, C-29/16, EU:C:2017:343, σκέψη 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

50 Στο πλαίσιο αυτό, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 41 των προτάσεών του, το άρθρο 30 της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ προσδιορίζει κατά τρόπο ομοιόμορφο και αυτοτελή την ημερομηνία από την οποία ένα δικαστήριο λογίζεται ως επιληφθέν για τους σκοπούς εφαρμογής του τμήματος 9 του τίτλου ΙΙ της ως άνω Συμβάσεως, ειδικότερα του άρθρου 27 αυτής, προκειμένου να περιοριστεί το ενδεχόμενο διεξαγωγής παράλληλων διαδικασιών σε διαφορετικά συμβαλλόμενα κράτη.

51 Τέλος, όσον αφορά τις προϋποθέσεις τις οποίες προβλέπει το άρθρο 27, παράγραφος 1, της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ, σχετικά με την ταυτότητα διαδίκων, αιτίας και αντικειμένου αγωγών που ασκούνται ενώπιον δικαστηρίων διαφορετικών κρατών, πρέπει να σημειωθεί ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου περί της ερμηνείας του άρθρου 27 του κανονισμού 44/2001, η οποία μπορεί να μεταφερθεί στην ερμηνεία του άρθρου 27 της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ, προκύπτει ότι αγωγή με αίτημα να κριθεί ότι ο εναγόμενος είναι υπεύθυνος μιας ζημίας έχει την ίδια αιτία και το ίδιο αντικείμενο με αρνητική αναγνωριστική αγωγή του εν λόγω εναγομένου με την οποία ζητείται να κριθεί ότι ο ίδιος δεν είναι υπεύθυνος για τη ζημία αυτή (βλ., συναφώς, απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, NIPPONKOA Insurance, C-452/12, EU:C:2013:858, σκέψη 42 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

52 Εν προκειμένω, όπως διαπίστωσε το αιτούν δικαστήριο, εκκρεμοδικούν ταυτοχρόνως η υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί το ίδιο και εκείνη της οποίας έχει επιληφθεί το Kantonsgericht Schaffhausen (περιφερειακό δικαστήριο του καντονίου του Schaffhausen), καθόσον οι ως άνω υποθέσεις αφορούν αμφότερες το ζήτημα αν η B. Schlömp έχει αναγωγικώς υποχρέωση διατροφής.

53 Από τον ΚΠολΔ προκύπτει ότι, κατά το ελβετικό δίκαιο, η αστική δίκη αρχίζει με την κατάθεση αιτήσεως διαμεσολαβήσεως, αγωγής, αιτήσεως ή κοινής αιτήσεως διαζυγίου. Η διαδικασία διαμεσολαβήσεως προβλέπεται από τον νόμο, υπόκειται δε στην αρχή της αντιμωλίας και είναι, καταρχήν, υποχρεωτική. Η παράλειψη του σταδίου αυτού συνεπάγεται το απαράδεκτο τυχόν αγωγής ενώπιον των τακτικών δικαστηρίων. Η διαδικασία αυτή μπορεί να καταλήξει είτε σε δεσμευτική απόφαση, για διαφορές των οποίων η αξία δεν υπερβαίνει τα 2 000 CHF (περίπου 1 740 ευρώ), είτε σε πρόταση αποφάσεως η οποία μπορεί να αποκτήσει την ισχύ δεδικασμένου αν δεν υπάρξει αμφισβήτηση, για διαφορές των οποίων η αξία δεν υπερβαίνει τα 5 000 CHF (περίπου 4 350 ευρώ), είτε σε επικύρωση ενός συμβιβασμού ή ακόμα στην παροχή δικαιώματος ένδικης προσφυγής. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, ο αιτών δικαιούται να ασκήσει αγωγή ενώπιον δικαστηρίου εντός

προθεσμίας τριών μηνών από της χορηγήσεως του δικαιώματος ένδικης προσφυγής. Ακόμη, το άρθρο 9 του ομοσπονδιακού νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου προβλέπει ότι, σε περίπτωση εκκρεμοδικίας, προς προσδιορισμό του χρόνου ασκήσεως αγωγής εντός της Ελβετίας λαμβάνεται υπόψη η ημερομηνία της πρώτης αναγκαίας για την κίνηση της διαδικασίας πράξεως, η δε κλήση σε διαμεσολάβηση λογίζεται ως επαρκής πράξη.

54 Επιπλέον, όπως τόνισε η Ελβετική Κυβέρνηση στο πλαίσιο των προφορικών της παρατηρήσεων, σχετικά με τις αρχές διαμεσολαβήσεως, αφενός, ισχύουν οι εγγυήσεις τις οποίες προβλέπει ο ΚΠολΔ περί εξαιρέσεως των ειρηνοδικών που απαρτίζουν τις εν λόγω αρχές και, αφετέρου, οι αρχές αυτές ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη αυτονομία.

55 Από τις εν λόγω διατάξεις προκύπτει ότι οι αρχές διαμεσολαβήσεως, κατά την άσκηση των καθηκόντων που τους ανατίθενται από τον ΚΠολΔ, μπορούν να χαρακτηριστούν ως «δικαστήριο», υπό την έννοια του άρθρου 62 της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ.

56 Πράγματι, κατά το γράμμα του άρθρου 62 της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ, ο όρος «δικαστήριο» περιλαμβάνει κάθε αρχή οριζόμενη από δεσμευόμενο από την ως άνω Σύμβαση κράτος ως αρμόδια για τα ζητήματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της.

57 Όπως υπογραμμίστηκε στην εισηγητική έκθεση σχετικά με την ως άνω Σύμβαση, συνταχθείσα από τον Fausto Pocar, η οποία εγκρίθηκε από το Συμβούλιο (ΕΕ 2009, C 319, σ. 1), η διατύπωση του άρθρου 62 της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ καθιερώνει έναν λειτουργικό τρόπο προσεγγίσεως κατά τον οποίο μια αρχή χαρακτηρίζεται ως δικαστήριο βάσει των αρμοδιοτήτων της και όχι με βάση την τυπική κατάταξή της δυνάμει του εθνικού δικαίου.

58 Βάσει του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 27 και 30 της Συμβάσεως του Λουγκάνο ΙΙ έχουν την έννοια ότι, σε περίπτωση εκκρεμοδικίας, η ημερομηνία κατά την οποία κινείται υποχρεωτική διαδικασία διαμεσολαβήσεως ενώπιον αρχής διαμεσολαβήσεως του ελβετικού δικαίου συνιστά την ημερομηνία από την οποία λογίζεται ως επιληφθέν ένα «δικαστήριο».

Επί των δικαστικών εξόδων

59 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

Τα άρθρα 27 και 30 της Συμβάσεως για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, που υπεγράφη στις 30 Οκτωβρίου 2007, η σύναψη της οποίας εγκρίθηκε στο όνομα της Κοινότητας με την απόφαση 2009/430/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2008, έχουν την έννοια ότι, σε περίπτωση εκκρεμοδικίας, η ημερομηνία κατά την οποία κινείται υποχρεωτική διαδικασία διαμεσολαβήσεως ενώπιον αρχής διαμεσολαβήσεως του ελβετικού δικαίου συνιστά την ημερομηνία από την οποία λογίζεται ως επιληφθέν ένα «δικαστήριο».

(υπογραφές)